

Історія появи «Енеїди» Івана Котляревського. Жанрові особливості

Паспорт твору «Енеїда»

Мистецький напрям: класицизм.

За жанром: ліро-епічна героїчно-комічна бурлескно-травестійна поема.

Ліро-епічна поема, адже «Енеїда» — це великий за обсягом твір, складений із 6 частин, об'єднаних головним героєм, і багатий на події та персонажів; він має сюжет (ознака епосу) та віршовану форму (ознака лірики).

Бурлеск з італійської перекладається як «жарт». Це вид комічної літератури, в основі якої — зумисна невідповідність між змістом і формою, велике подається як знижене. У бурлескному стилі використовують пародію, гротеск і травестію.

Пародія — комічне наслідування чогось із метою його висміяти.

Гротеск — художній засіб, який у спотворено-карикатурний спосіб поєднує несумісні ознаки.

Травестія з італійської перекладається як «перевдягання», тож це переробка відомого твору. Вергілію в «Енеїді» йшлося про події римської історії, а Котляревському — про дійсність XVIII століття. Він «перевдягнув» римський світ в українське, а саме: приготовані рушники для сватання в Латина, у пеклі Енеєві ворожать, троянці грають в народні ігри, боги одягнені в національний український одяг, у творі згадано понад 100 страв української національної кухні.

Структура: 6 частин.

Тема: осмислення долі українського народу.

Ідея: закликати читачів пробудити свою національну свідомість.

У творі Котляревський багато працював із **мовою**:

— багаті дієслівні синонімічні ряди на позначення руху: *рачки ліз, метнувся, мчить, несеться, попхався, приплентався*;

— звуконаслідування: *шокала, мурмотало, цвенькати*;

— неологізми (слова, які вигадав автор): *героїти, чортопхайка, дружелюбивий*;

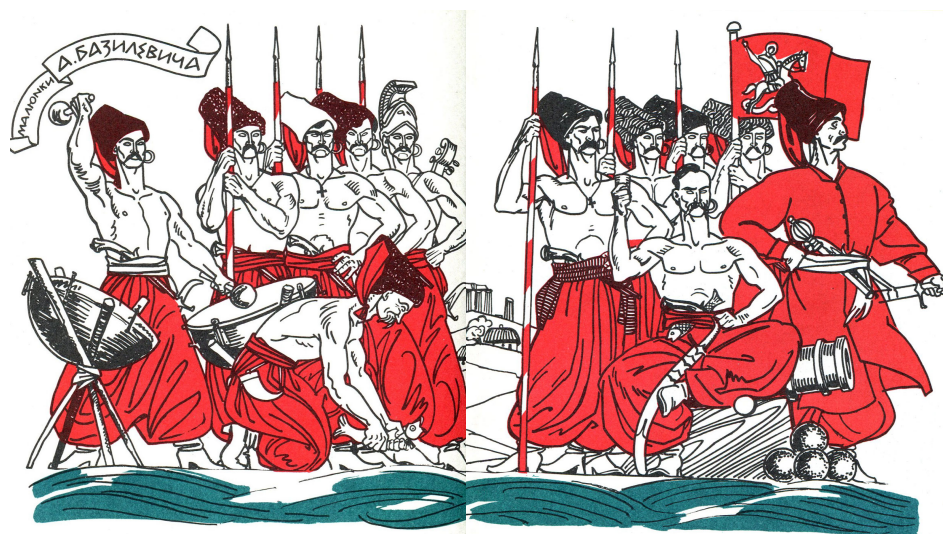
— старослов'янізми: *град* (місто), *зріть* (бачити), *богоугодна*;

- фразеологізми, які він брав із народної мови та які вигадував сам: *слова так сипав, як горох; кричав, як в марті кіт*;
- вульгаризми (грубі та лайливі слова): *хропти укладвся, в морду тиче*;
- прийом макаронічної мови: перенасичення тексту чужомовними словами, які вжиті за нормами рідної мови та словами-покручами («Енеус ностер магнус панус...»)

Практичні завдання

Поміркуйте: чому художник Анатолій Базилевич у середині ХХ століття, ілюструючи «Енеїду», також вдався до бурлеску у своїх зображеннях?

Ілюстрація: Анатолій Базилевич

Джерело: uartlib.org

Рекомендовані джерела:

1. «Енеїда», анімаційний мультфільм (режисер — Володимир Дахно, 1991 р.) <https://www.youtube.com/watch?v=jotuVPej7V0&t=397s>.
2. Екскурсія виставкою «Проект Енеїда»: <https://www.youtube.com/watch?v=3ezF3HSLP6s&t=46s>.
3. Перформанс «Безкінечна подорож, або Енеїда» у виконанні сучасного українського письменника Юрія Андруховича: <https://www.youtube.com/watch?v=TLt9n4dqCYU&t=984s>.
4. Лекція мистецтвознавиці Діани Ключко про ілюстрації до «Енеїди»: <https://www.youtube.com/watch?v=AWp9xegruS4>.
5. Лекція літературознавця Ростислава Семкова: «Енеїда: від бурлескної пародії до національного епосу»: <https://www.youtube.com/watch?v=2pBJ8x2NVlo&t=44s>.